

همه راه هایی که ایران برای گفت و گو پیمود

بن بست دیپلماسی

از قاهره تا نیویورک

صفحه ۱

سرمقاله

مبتم قنوه چیان

حق و باطل و زوال سیاسی در ایران

دوم خرداد دوگانه‌ای جدید را در فضای سیاسی ایران ایجاد کرد، اصلاح‌طلب، اصولگرا، پیش از آن نیز این دوگانه به صورت‌هایی دیگری وجود داشت. اما آنچه این دوگانگی را معنادار می‌کرد یک دوگانگی دیگر بود، خودی و غیرخودی. دوم خردادِ‌ها خود در خودِ‌ها قرار می‌گرفتند و مثلاً ملی‌مذهبی‌ها با فعالین مدنی در غیرخودی. این دوگانه اساسی را می‌توان در بستر و متن دوگانه دیگری در نظر گرفت، ایرانی و غیرایرانی، منطق تحولات سیاسی را به نوعی می‌توان ایجاد چنین تقسیمات ثنایی در نظر گرفت.

معرفت‌شناسی دوگانه و ریشه‌های متافیزیکی آن

ریشه این دوگانه‌سازی را باید در معرفت‌شناسی‌ای جستجو کرد که در سنت فلسفی ایران و جهان، از افلاطون و ارسطو تا سهروردی و حکمت خسروانی، شکل گرفته است. در این معرفت‌شناسی، حقیقت به مثابه چیزی عینی و مستقل از ذهن انسان، در عالم خارج وجود دارد. افلاطون حقیقت را در عالم مُثُل جستجو می‌کرد، جایی که اشیا در ذات خود کامل و بی‌نقص‌اند. ارسطو، هرچند حقیقت را به این جهان فروآورد، اما آن را در ذات اشیا پنهان کرد و راه رسیدن به آن را دشوار و پیچیده دانست. در سنت ایرانی، این دوگانه‌سازی در آیین‌هایی چون مهرپرستی و زرتشتی‌گری، و به‌ویژه در حکمت خسروانی و فلسفه اشراق سهروردی، به اوج خود رسید. سهروردی جهان را به دو ساحت نور و ظلمت تقسیم کرد و انسان را به سوی شرق عالم نور دعوت نمود، جایی که حقیقت در انوار اشراقی متجلی می‌شود. این نگاه، که جهان را به دو قطب متضاد تقسیم می‌کند، در فرهنگ سیاسی ایران نیز بازتاب یافته و دوگانه‌هایی چون خیر و شر، حق و باطل، و خودی و غیرخودی را تقویت کرده است.

ادامه در صفحه ۲

روزنامه صبح ایران

بکشنبه ۶ مهر ۱۴۰۴

۵ ربیع‌الثانی ۱۴۴۷

۲۸ سپتامبر ۲۰۲۵

سال بیست‌ونگم

شماره ۶۰۰

۱۲ صفحه

۱۰۰۰۰ تومان

تحریم چگونه ابزار تسویه حساب سیاسی شد؟

جشن تندورها از شلیک مکانیسم ماشه

بررسی طیف سیاسی افرادی که از پیش‌نویس چین و روسیه و فعال شدن مکانیسم ماشه خوشحال شدند، نشان از تعلق فکری آنان به گروه‌های تندرو و حلقه سعید جلیلی حکایت دارد. بازار تندروی همچنان داغ است و در این آشفتنگی بازار، تندورها از هیچ تلاشی برای پیشبرد اهدافشان دریغ نمی‌کنند. خوسدر، تندرو، افراطی یا دلواپس؛ اسمشان را هر چیزی می‌توان گذاشت اما هدف یکی است؛ دو قطبی‌سازی و دوگانه‌سازی که اظهار نظر را برای هر کسی سخت می‌کند و به هر وسیله‌ای جنگ می‌زند تا به مقصود خودشان برسند.

در حالی که جامعه خود را برای فعال‌سازی اسنپ‌بک آماده کرده و شمارش معکوس برای بازگشت تحریم‌ها آغاز شده است، در سوی دیگر میدان، تندورها و افراطیون جشن پیروزی به راه انداختند و خوشحالی خود را از فعال شدن مکانیسم ماشه در تریبون‌های خود عیان کردند. گویی برای آن ها هر موضوعی در راستای فشار بر دولت پزشکیان فارغ از عواقب آن برای مردم و کشور مایه خوشحالی و پیروزی است.

نگاه‌ها به سمت شهر نیویورک و به مقر سازمان ملل چرخیده است، جایی که امروز (۵ مهرماه) فرمان بازگشت تحریم‌ها و فعال شدن مکانیسم ماشه را علیه ایران صادر می‌کند و تلاش‌های دیپلماتیک عباس عراقچی و مسعود پزشکیان در این شهر نتوانست سدی برای تصمیم آمریکا و تروئیکای اروپا علیه تهران باشد.

شرح در صفحه ۱

نگاهی به پر نامه آتمی بازیگران غرب آسیا و شمال آفریقا خاورمیانه؛ هسته‌ای شدن بدون توقف

صفحه ۱

کیک اقتصاد ایران آب رفت هشدار برای معیشت خانوارها

صفحه ۱

اهمیت ویژه دومین سفر لاریجانی به لبنان از «خلع سلاح» تا همکاری حزب الله با عربستان

صفحه ۲

خبر

عارف: وسواس ما در مرزها زیاد است

معاون اول رئیس‌جمهور با اشاره به ضرورت حل مشکلات ترانزیتی در کشور، گفت: هیچ راهی جز ایجاد هماهنگی برای حل مشکلات در پایانه‌های مرزی نداریم تا یک صدا از مرزها شنیده شود.

به گزارش ایسنا، محمدرضا عارف در جلسه «ستاد ملی گذر مرز به مرز (ترانزیت)» با اشاره به اینکه ترانزیت یکی از مهم‌ترین مسائل و اولویت‌های کشور در چند دهه گذشته بوده است، بیان کرد: تهیه سند برنامه ملی ترانزیت یکی از تکالیف قانون برنامه هفتم پیشرفت است. ترانزیت یک مساله راهبردی، سیاسی، اقتصادی، تجاری و فرهنگی است.

وی ادامه داد: ترانزیت یکی از مزیت‌های کشور بوده و موقعیت جغرافیایی ایران ایجاب می‌کند که توسعه راه‌های ترانزیتی به طور جدی دنبال شود. در کنار منافع اقتصادی، توسعه راه‌های ترانزیتی می‌تواند به حفظ جایگاه فرهنگ اصیل و عمیق ایران کمک کند؛ بنابراین این مساله اولویت‌دار کشور باید پیگیری شود.

معاون اول رئیس‌جمهور با تأکید بر لزوم حل چالش‌های مدیریتی برای بهبود وضعیت ترانزیتی کشور، خاطرنشان کرد: اصلاحات ساختاری یکی از اهداف برنامه هفتم پیشرفت است که این مساله باید در ترانزیت هم در نظر گرفته شود. بوروکراسی زائد در مرزهای ایران نسبت به کشورهای همسایه یکی از چالش‌های کشور است که نتیجه آن عدم‌النفع ما از مزایای ترانزیت بوده است. کاغذبازی و بوروکراسی موجب کاهش درآمد ایران از مساله ترانزیت شده است. از سویی، گاهی وجود اختلاف نظر در یک ماده از قانون موجب می‌شود که قانون به درستی اجرایی نشود.

عارف افزود: ما در مرزهای کشورمان مشکل داریم. کامیون‌ها در پایانه‌های مرزها به دلایل مختلف معطل می‌مانند که این مساله برای کشور هزینه ایجاد می‌کند. در دیدگاه خوشبینانه، وسواس ما در مرزها زیاد است، ولی نباید باید اصل را بر اعتماد گذاشت و اگر خلاقی رخ داد، با آن برخورد شود.

معاون اول رئیس‌جمهور با اشاره به تجربه موفق اداره کشور در جنگ ۱۲ روزه، گفت: این تجربه اثبات کرد که با هماهنگی می‌توان کشور را به ششخص، اجازه دهیم آن کامیون از خاک کشورمان به مقصد کشور دیگر در پایانه‌های مرزی نداریم تا یک صدا از مرزها شنیده شود. هماهنگی و انسجام در مدیریت پایانه‌های مرزی یک ضرورت است.

عارف همچنین با تأکید بر لزوم اهمیت مسائل امنیتی در مرزها خاطرنشان کرد: در تصمیمات مربوط به مرزها باید مسائل امنیتی توجه باشد، ولی نباید این موضوع مسائل ترانزیتی را به چالش بکشد. همچنین باید تصمیماتی بگیریم که موجب افزایش سرعت عمل در تردد از مرزها شود. وقتی اطلاع داریم که کامیونی سند معتبر برای حمل کالا دارد، با کاربست سازوکارهای مشخص، اجازه دهیم آن کامیون از خاک کشورمان به مقصد کشور دیگر در اسرع وقت عبور کند.

در این جلسه پیش‌نویس سند برنامه ملی ترانزیت ارائه و درباره آن بحث و تبادل نظر شد و مقرر شد، پیشنهادهای مطرح شده در دو هفته آینده در کارگروهی جمع‌بندی و نهایی شود تا این سند برای تصویب به دولت ارائه شود.

هدف از تهیه این سند، ایجاد هماهنگی برای دو برابر کردن درآمد کشور از محل ترانزیت در طول اجرای برنامه هفتم پیشرفت و حضور فعال و افزایش سهم ایران از ذخیره ارزش‌های منطقه‌ای و فرامنطقه‌ای است.

۱۲ سال گذشت؛ آمریکا کدخدای اروپا بود؟

اجازه می‌خواهاند اما آمریکایی‌ها به قول معروف کدخدا هستند پس اگر با کدخدا ببندیم راحت‌تر هستیم تا اینکه به سراغ یک مقام پایین تر برویم.» او همین جمله را در سومین مناظره انتخاباتی سال ۹۲ نیز در پاسخ به کنایه غلامعلی حداد عادل که گفته بود «در تبلیغات آقای روحانی آمده بود باید با کدخدا کنار بیاییم، اگر منظور از کدخدا آمریکاست یعنی ما رعیت این کشور هستیم؟» اظهار داشت: «از من پرسیده بودند که مذاکره با آمریکا راحت‌تر است یا مذاکره با اروپا؟ من گفتم مذاکره با آمریکا راحت‌تر از اروپاست چون اروپایی‌ها یک کدخدا دارند که مرتب باید بروند اجازه بگیرند، برویم با همان کدخدای آن‌ها مذاکره کنیم راحت‌تر است. این جملات من هست، نوارش هم وجود دارد.»

فلسفه این سخنان که چند وقت یکبار داغ می‌شود، در نهایت مردادماه امسال به صورت تفصیلی از سوی رسانه دفتر روحانی منتشر شد که اشاره‌ای به مذاکرات ایران و اروپا در سال‌های ۱۳۸۲ تا ۱۳۸۴ زیر نظر روحانی داشت. این توضیحات از ۳ مرداد منتشر شد در حالی که تصویر رهبران اروپایی مقابل ترامپ در دفتر کارش، بحث‌های رسانه‌ای زیادی به وجود آورد.

در بخشی از این مطلب آمده بود: «در اسفند ۱۳۸۳، روحانی در مقام دبیر شورای عالی امنیت ملی به پاریس و برلین سفر می‌کند؛ در کاخ الیزه به دیدار ژاک شیراک می‌رود و در برلین، گرهارد شرودر، صدراعظم وقت آلمان را ملاقات می‌کند. صدراعظم آلمان درخواست تداوم مذاکرات را دارد و می‌گوید: «مذاکرات باید ادامه پیدا کند. ما سه کشور هم باید در مورد پیشنهادهای شما حرفه کنیم. اگر من به تنهایی یکی را انتخاب کنم، کار حیفی نگردهام. با شیراک هم صحبت کرده‌ام و از مذاکرات شما با شیراک مطلع هستم.

اما در ادامه، شرودر سخن اصلی‌اش را در میان می‌گذارد: «مشکل این نیست که ما و شما یکدیگر را معجب کنیم، دیگراتی (آمریکا) هم هستند که باید مجاب شوند» و اینجا برای روحانی کاملاً آشکار می‌شود که اروپا بدون آمریکا، اذن و اراده حل مسأله را ندارد و بی‌درنگ به شرودر پاسخ می‌دهد که این حرف بدان معناست که مذاکرات ما با اروپا در غیاب آمریکا، بی‌فایده است. در پایان هم روحانی به هیأت همراهش می‌گوید: ظاهراً باید با رئیس اینها مذاکره کنیم.»

اقدام پاسخ مستقیمی به نقض مداوم تعهدات هسته‌ای ایران است. ایالات متحده از تصمیم تروئیکا حمایت می‌کند و از ایران می‌خواهد وارد مذاکرات دیپلماتیک جدی شود.» هر چه عقب‌تر برویم، اظهارنظرهای زیادی از مقامات کشورمان درباره ناتوانی کشورهای اروپایی برای عمل مستقل از آمریکا وجود دارد.

فاز جدید و نامعلوم مذاکرات

به طور دقیق مشخص نیست که چه روندی از فردا که ایران بار دیگر تحت تحریم‌های بین‌المللی شورای امنیت سازمان ملل قرار دارد، طی خواهد شد. به طور مشخص، مقامات کشورمان بارها به صورت رسمی و غیررسمی اعلام کردند که آمریکا تمایلی به مذاکره هسته‌ای ندارد. لاریجانی نیز در گفتگو با بی‌بی‌اس به این مسئله اشاره کرد که ایران آمادگی خود برای مذاکره با آمریکا را اعلام کرده اما این مذاکره به دلالی شکل نگرفته است.

با توجه به بمباران تجهیزات و تاسیسات هسته‌ای ایران توسط ایالات متحده، نکته جالب توجه در اخبار این است که ذخایر اورانیوم به موضوع پیشنهادهای مذاکراتی تبدیل شده است. از سوی دیگر این موضوع علنی شده که اروپایی‌ها و احتمالاً آمریکایی‌ها دست روی موضوع موشک‌های ایران گذاشته‌اند چرا که موضوع منطقه نیز پس از ۷ اکتبر دستخوش تغییرات زیادی شد. روز چهارشنبه استیو ویتکاف، مذاکره‌کننده آمریکایی در گفتگوهایی غیرمستقیم ۱۴۰۴ از تمایل این کشور برای مذاکره با ایران خبر داد و امروز نیز مصاحبه‌ای از مسعود پزشکیان با ان‌بی‌سی منتشر شد که در آن از رایزنی تلفنی عراقچی و ویتکاف در جریان مجمع عمومی سازمان ملل صحبت می‌کند. با مجموعه این اوصاف، جنگی که پشت سر گذاشته شد و شرایطی که امروز وجود دارد، مشخص نیست که روند دیپلماسی به چه سمتی خواهد رفت.

فازدوری قصه کدخدا

قصه آمریکا و کدخدا بودن آن برای اروپایی‌ها برای نخستین بار به صورت جدی در مناظرات و مبارزات انتخاباتی ۱۳۹۲ از سوی حسن روحانی مطرح شد. او اردیبهشت ۹۲ در جمع دانشجویان شریف با بیان این که بیان این که به نظر من مذاکره با آمریکا راحت تر از مذاکره با اروپا است گفته بود: «بسیاری از اروپایی‌ها آقا

بحران غیرضروری و قابل اجتناب ارائه داد. اما همه این پیشنهادها نادیده گرفته شدند. کشورهای اروپایی و ایالات متحده با سوءنیت عمل کردند و در حالی که ادعای حمایت از دیپلماسی داشتند، عملاً آن را مسدود کردند. متأسفانه، کشورهای اروپایی به جای استفاده از اختیار مستقل خود، تابع امیال واشنگتن شدند. نفی مداوم ابتکارات از سوی ایالات متحده برای باز نگه داشتن پنجره دیپلماسی، بار دیگر نشان داد که مذاکره با ایالات متحده به هیچ نتیجه‌ای جز «بن‌بست» منجر نمی‌شود، همان‌طور که رهبر انقلاب ایران نیز اعلام کرده‌اند.»

وزیر امور خارجه همچنین در کنفرانس خبری خود پس از رد قطعنامه پیشنهادی روسیه و چین در شورای امنیت نیز گفت: «پیش‌نویس ارائه‌شده از سوی چین، روسیه برای دادن فرصتی دوباره به دیپلماسی رأی گیری کرد. شورا این پیش‌نویس قطعنامه تحت فشار ایالات متحده، رد کرد. این دومین بار در یک هفته است که دیپلماسی مسدود می‌شود.»

در نهایت نیز باید به مصاحبه اخیر علی لاریجانی با شبکه بی‌بی‌اس آمریکا اشاره کرد که نکاتی میان سطور خود داشت. این بخش‌ها از مصاحبه لاریجانی جالب توجه است: «اولین پیشنهاد اروپا این بود که اگر ایران با آژانس توافق کند، اسنپ‌بک را پس می‌گیریم، ایران با ملاحظاتِ این پیشنهاد را قبول کرد اما حرف‌شان را عوض کردند»، «طرح روسیه، تأخیر در اجرای اسنپ‌بک به مدت ۶ ماه بود، ایران قبول کرد، اما اروپا قبول نکرد»، «اروپا طرح دیگری داد که بعد از موافقت با آژانس، با آمریکا نیز مذاکره شود، ایران پذیرفت با آمریکا در قالب ۵۰۱ نیز مذاکره کند اما بعداً حرف‌های دیگری زدند»، او همچنین خبر داد که پیشنهاد جدید طرف مقابل در ایران تحت بررسی‌ست.

صحبت‌های مقامات ایران زمانی تکمیل می‌شود که چند هفته در زمان عقب برویم و استقبال رسمی آمریکا از بازگشت قطعنامه‌های ایران در شورای امنیت و همچنین اخباری مبنی بر فشار مارکو رویو به سیاستمداران اروپایی برای فعالسازی این سازوکار را مرور کنیم. رویو پس از اقدام کشورهای اروپایی در ابتدای شهریورماه طی بیانیه‌ای رسمی اعلام کرد: «تروئیکای اروپایی فرایندی را برای بازگرداندن تحریم‌های سازمان ملل علیه ایران آغاز کردند. این

بامداد یکشنبه ۶ مهر ۱۴۰۴، تحریم‌های بین‌المللی ایران در شورای امنیت بار دیگر باز خواهد گشت. روند ۱۰ ساله پس از برجام با فراز و نشیب‌های فراوان به پایان رسید و نقطه‌ای بر آن گذاشته شد. در این شرایط، صحبت‌های سه مقام ارشد کشور درباره علت دچار شدن به این وضعیت و همچنین آینده نقش‌آفرینی عرصه دیپلماسی در پرونده امنیتی ایران، جالب توجه است. حالا بار دیگر این سوال اما با فعل گذشته مطرح می‌شود: «آمریکا کدخدای اروپا بود؟»

به گزارش فرارو، این جمله و مفهوم توسط حسن روحانی ۱۲ سال پیش به صورت گسترده وارد ادبیات سیاسی ایران شد. حالا که برجام رسماً به پایان رسید، صحبت‌های مسعود پزشکیان، سیدعباس عراقچی و علی لاریجانی در خصوص قدرت بازیگری آمریکا در نقش‌آفرینی منفی علیه ایران در پرونده‌های مختلف جالب توجه است. نکته این که حتی اگر تمام طرف‌های مذاکره ایران در پرونده هسته‌ای به موضوع تعدید قطعنامه ۲۳۲۱ رای می‌دادند، آمریکا می‌توانست آن را وِثو کند چون نظری متفاوت دارد که تعیین‌کننده است.

سه مقام ارشد، سه اشاره به آمریکا

مسعود پزشکیان پیش از ترک نیویورک به مقصد تهران، در گفتگویی اظهار داشت: «با طرف‌های اروپایی به نتیجه رسیدیم اما نگاه آمریکا چیز دیگری است و طبیعی است که درخصوص مکانیسم پس‌گشت به تفاهمی نرسیدیم چرا که درخواست آمریکایی‌ها غیرقابل قبول است و می خواهند تمام اورانیوم غنی شده خود را به آنها بدهیم و در عوض آنها به ما سه ماه فرصت بدهند که به هیچ وجه قابل قبول نیست. آنها چند ماه دیگر درخواست دیگری مطرح و خواهند گفت که می‌خواهیم اسنپ‌بک را آغاز کنیم. اگر قرار باشد، بین خواسته غیرمنطقی آنها و اسنپ‌بک یکی را انتخاب کنیم، آن اسنپ یک خواهد بود که با وجود آن نیز تمام مشکلات خود را حل خواهیم کرد.»

عباس عراقچی در دو سخنرانی به نقش‌آفرینی آمریکا اشاره کرد. او طی سخنرانی خود در شورای امنیت، به مرور شرایط پس از خروج آمریکا از برجام در سال ۲۰۱۸ پرداخت اما یک بند از سخنرانی او مهم‌تر از بخش‌های دیگر بود: «در اینجا، در نیویورک، ایران بار دیگر پیشنهادهای سازنده‌ای برای جلوگیری از یک

نماینده سابق مردم بجنورد در مجالس هفتم، هشتم و نهم شورای اسلامی گفت: ایرانی‌ها و همه دنیا فهمیده‌اند آمریکا به مذاکره اهمیت نمی‌دهد بلکه برایش حفظ منافع اسرائیل اهمیت دارد. هر چه بیشتر کوتاه بیاییم، سفت‌تر با ما برخورد می‌کنند، باید محکم بایستیم.

موسی‌الرضا ثروتی در گفت‌وگو با ایسنا، اظهار کرد: اگر آمریکا و اروپا زیر بار دیپلماسی نمی‌روند باید هزینه آنها را بالا ببریم. آمریکا اگر متوجه شود تهدید یا حمله به ایران موجب شسته شدن سربازان آمریکایی می‌شود قطعاً به ایران حمله نخواهد کرد. وی ادامه داد: از ابتدای انقلاب اسلامی با اسرائیل در جنگ ایدئولوژیک هستیم و در جنگ ۱۲ روزه هم شاهد حمله اسرائیل به ایران بودیم. در جنگی که جنگ میان حق و باطل است باید خودمان را تقویت کنیم. مقامات آمریکایی به خوبی می‌دانند اگر این بار اسرائیل به ایران حمله کند، ایران اسرائیل

ثروتی:

قطعنامه‌ها و مصوبات سازمان ملل اسباب‌بازی غرب است

را با خاک یکسان می‌کند.

عضو سابق کمیسیون های اجتماعی و برنامه و بودجه مجلس شورای اسلامی خاطرنشان کرد: اگر جنگی اتفاق بیفتد، منطق ما همان منطقی است که آمریکا، اسرائیل، و کشورهای اروپایی دارند. آنان منطق‌شان منطق زور است و ما هم با همان منطق و ادبیات با آنان سخن خواهیم گفت.

ثروتی یادآور شد: جمهوری اسلامی باید سفت و محکم بایستد. ما که تحریم هستیم و بیشتر از این تحریم نمی‌شویم. از لحاظ حقوقی هم همه دنیا می‌دانند که غرب پایبند به برجام نبود.

وی بیان کرد: ایرانی‌ها و همه دنیا فهمیده‌اند آمریکا به مذاکره اهمیت نمی‌دهد بلکه برایش حفظ منافع اسرائیل اهمیت دارد. هر چه بیشتر کوتاه بیاییم، سفت‌تر با ما برخورد می‌کنند، باید محکم بایستیم.

عضو سابق کمیسیون های اجتماعی و برنامه و بودجه مجلس شورای اسلامی گفت: در این مسیر استقامت مردم مهم است. در طول تاریخ استقامت مردم بسیار اهمیت داشته است. رئیس‌علی دلواری و میرزا کوچک خان و سایر آزادگان ایرانی می‌دانستند قدرت مقابله با انگلیس و روسیه را ندارند اما مقاومت کردند و با این کار به ما درس دادند. امروز هم باید بایستیم و مقاومت کنیم تا به اهدافمان برسیم.

ثروتی یادآور شد: قطعنامه‌ها و مصوبات سازمان ملل اسباب‌بازی آمریکا و غرب هستند. آنها به چیزی زور جز فکر نمی‌کنند. چین و روسیه هیچ وقت با آمریکا کنار نخواهند آمد. با پیمان های مشترک با چین و روسیه و سایر کشورهای دوست و همسایه می‌توانیم خودمان را تقویت کنیم و جلوی زورگویی آنها بایستیم.